

# **Digitales Brandenburg**

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

## **Sefer Qiryah ne'emanah**

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

**Shelomoh ben Yitshaq**

**Fyorda, 5570 [1809/1810]**

ינ

**urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844**

ירמיה יז פה

איש יהודה וישבי ירושלים וישבה העיר הזאת לעולם : (כו) ובאו מערי יהודה ומסביבות ירושלים ומארץ בנימן ומן השפלה ומן ההר ומן הנגב מביאים עליה זבוח ומנחה ולבונה ומבאי חודה בית יהוה : (כז) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ובא בשערי ירושלים ביום השבת והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה :

יה (א) הדבר אשר הורה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר : (ב) קום וירדת בית היוצר ושמה אשמיעך את דברי : (ג) וארד בית היוצר והנהו והנה הוא קרי עשה מלאכה על האבנים : (ד) ונשחת הכלי אשר הוא עשה כחמר ביד היוצר ושב ויעשהו כלי אחר כאשר ישר בעיני היוצר לעשות : (ה) ויהי דבר יהוה אלי לאמר : (ו) הכיוצר הזה לא אוכל לעשות לכם בית ישראל נאם יהוה הנה כחמר ביד היוצר בן אהם בידי בית ישראל : (ז) רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוץ ולהאבד : (ח) ושב הגוי ההוא מרעתו אשר דברתי עליו ונחמתי על הרעה אשר חשבתי לעשות לו : (ט) ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות ולנטוע : (י) ועשה הרעה הרע קרי בעיני לבלתי שמע בקולי ונחמתי על הטובה אשר אמרתי להיטיב אותו : (יא) ועתה אמר נא אל איש יהודה ועל יושבי ירושלים לאמר כה אמר יהוה

הנה ר ש י

יה (ג) על האבנים על סדנא פורמא"ש בלע"ז Formes (בל"א פארס) (ד) אשר הוא עושה כחומר • אשר הוא עושה מן החומר נשחת ביד היוצר בעודו לה ומהראו מסורס הוא : (ח) מרעתו אשר דברתי עליו • מעבדות שזידו אשר בשבילם דברתי עליו לנתוש ולנתוץ אשר פורק"י בלע"ז Pourquoi. (פורקע, בל"א דארוס, דערא האלבן) ונחמתי וחשבתי מחשבה אחרת :

ואמרו מבלל יופי

עמיו, וכן היו בונים מונחית על הסרים הרמים, ועל הגבעות הנכוחות, שהיו עובדים אל אלהים, כמו שכתוב (דברים י"ב) • על גבעות ה' חסר ו' השמוש, כמו (סנכיק'ג')

ירמיה יח

הנה אנכי יוצר עליכם רעה וחשב עליכם מחשבה שובו נא איש  
מדרכו הרעה והטיבו דרכיכם ומעלליכם : (יב) ואמרו נואש פי  
אחרי מחשבותינו גלג ואיש שררוה לבו הרע בעשה : (יג) לכן  
כה אמר יהוה שאלונא בגוים מי שמע קאלה שעררת עשהה  
מאד בתולת ישראל : (יד) היעזב מצור שדי שלג לבנון אם  
יפתשו גוים ורים קרים נוזלים : (טו) ביישכחני עמי לשוא יקטרו  
ויכשילום

ר ש י

(יב) ואמרו נואש • וידעתי שהם יאמרו לך על דברך שאין חוששין להם :  
(יג) שערורית • דבר גנאי : (יד) היעזב מצור שדי שלג לבנון • היעזב אדם  
הנדיך לשחות מים הגוזלים מצור שצדקות הבאים משלג לבנון שהוא נקי : או  
אם ינתשו גוים זרים • או אם יעזבו מים חיים נוצעים שהם זרים עד הנה מכל  
הדם והם קרים זרים הם נוצעים וזה יוכיח אני קרתי וסתיתי מים זרים (ישעי'  
ל"ז) ומנחם חזרו זרים עם לא זורו ולא חובשו (שם ח') לשון מיומי תרופה ונתן  
טעם לדבריו ואמר כי אם נקש לדבר בלשון זרים היה מכפיל את הט"ס והיה  
מוסיף יו"ד מ"ס והיה אומר זרימים לרבות המ"ס ולהיותם זרימים : זרים ללשון  
ראשון של רש"י הוא לשון זרם) ללשון שני הוא לשון זרות כלומר מים מאוסים •  
שדי • כמו שדה : קרים פריוודא"ש בלע"ז Froides (ר"ל פראד"ע , בל"ח  
קאלטע) נוזלים קורא"ן בלע"ז Courantes בל"ח (לויפענדי , וכן לועז  
הרב בשבת ע"ח"ב , בד"ה רהיטי מוכסא) , ועוד יש לפתרו אם ינתשו להיות  
מים זרים נמחסים המים שהם קרים נוזלים : (טו) כי • קן עשו עמי אשר  
שכחתי

מכלל יופי

שמש ירח , ראובן שמעון (שמות א') , והדומים להם • (ג) הררי • תאר • מענין הר ,  
ולפי שהיו עובדים על ההרים , קרא ישראל הררי • ומלת בשרה , חף על פי שהעם עמד בה ,  
פירושה היא דבוקה עם , חילך כל אוצרותיך לבו אתן , כלומר שיוניאו השוללים הבה בשרה ,  
לחלוק עם הכלל • חילך • פירושו ממון ורכוש • כל אוצרותיך • חסד ו"השמוט , כמו :  
שמש ירח (חבקוק ג') , ראובן שמעון (שמות א') , והדומים להם • כמוחך בחטאת •  
כמו הפוך , כאלו אמר , בעבור חטאת במותיך , שהם בכל גבולך , וכמוהו תיבות רבות שהן  
הפוכות בטעמן , כמו : מקום שם קצר (יחזקאל ל"ט) , טעמו מקום קצר שם , ומספר א יודעי  
נהי (עמוס ה') , כמו ויודעו נהי א מספר , והדומים להם רבים • וכן ת"י הפוך , בחוביכו  
דהיותן פלסין לטעותא בכל חחומיכו • (ד) ושמת • ענין עזיפת הדבר וכטישתו ,  
ופירושו , והשמתה תהיה כך , שתשמת עכאלתך , לפי שלא שמתת אותה בהיותך בה , והוא  
עומד • והעברתיך • בל"ת , ולמעלה בפרשת או לי אמי , והעברתי , ברי"ש • קדחתם •  
הנערתם , ולמעלה , קדמה • עד עולם • ולמעלה , עליכם • (ו) כערער • הוא עץ  
הגדל במדבר בארץ ניה , ואומרים שהוא הנקרא בערבי אל נה"ל , והוא עץ הנקרא בלע"ז  
ערב"י • ויש אומרים שהוא הנקרא בלע"ז יוככ"י • ויוכתן תרנס , כעכביתה , ופירושו רבינו  
הא"י

דער עוויגע: איך כערייטע אייד איין אונגליק פֿאַר; נאָך אַיזטס אַבער איין בלאָס  
 סער געדאַנקע; קעהרעט אַלואַ יעדער פֿאַן זיינעם בעוען וואַנדעל צוריק, אונד  
 בעססערט אייך. [יב] אַבער זיאַ ווערדען אַנטוואַרטען: עס אַיזט פֿעדעגעבענס!  
 וויר וואַללען פֿילטעהר אונזערן געדאַנקען נאַכהאַנגען, נאָך אונזערס בעוען הער.  
 צענס דינקעל האַנדעלן. [יג] וואַרליך! וואַ שפּריכט דער עוויגע, ערקונדיגט  
 אייך דאָך אונטער פֿעלקערן, אָב דערנלייכען יע ערהערט וואַרדע? דאַזיינגפֿריי.  
 ליבע ישראל פֿעדעללעט אין ראַזערייאַ. [יד] אונטערלעסט וואַהל דער [צערלווי  
 פֿענע] שנעע לבנונ'ס פֿאַן דען אומליגענדען פֿעלזען העראַב צו ריזעלן? אַדער  
 הערט פֿרעמדעס פֿרישעס קוועלל. וואַססער צו פֿליסען אויף? [טו] אַבער מיין  
 פֿאַלק

ב א ו ר

יוצר עליכם רעה, אכני צורא עליכם רעה מחדש. ואמר צוה הלשון, לפי שזכר בפרשה,  
 יוצר כלי חרש, שהיא מחדש את הכלים, ועושה כלי זה ואחר כך כלי אחר חרש שלא ידמה  
 לראשון, כן אחדש עליכם רעה אחר רעה [רד"ק]. וחושב אני עליכם מחשבות, להביא  
 עליכם פורענות, לכן זכינו לא אים מדרכו הרעה, למען אכנס על אשר דברתי עליכם, ולא  
 תנא מחשבתו מכת אל הפועל. (יב) ואמרו נואש, ידעתי כשתאמר להם זאת, ואמרו  
 נואש, רנה לומר נואש וסר לבנו מהלך אחרי ה'; נואש, לשון הסרת הדבר מלב, והוא נפעל  
 מנחי כ"ח יו"ד, ומה נמנא השם יאוש (פֿערצייכטלייטטונג) בלשון תלמוד. (יג)  
 שערורית, ענין לכלוך ומיאוס, רנה לומר בתולת ישראל עשתה דבר שלא כהוגן. וינתן  
 תרגם שכן לשון סינוי, דבר משונה עשתה, והוא (יד) היעזוב וכו'. פירשו רש"י ורד"ק:  
 היעזוב אדם לשתות מים הנוזלים מן הכור שנשדות, הכאים משגג לנכון, והם נקיים, או  
 אם ינחשו וכו', היטוש אים מים זורמים אשר הם קרים ונוזלים, והם יפסיקו זשוכים, וישתה  
 מים עכורים? ואני לישראל כמים קרים על כפס עיפה, והם נטאנו ושכחתי. ונמלה זרים  
 רבו המפרשים [עיין רש"י]. ורד"ק פירש לשון זר וככרי, לפי שהמים הקרים הטובים יביאוס  
 בני אדם מרסוק דרך כטורות מתחת לארץ עד לעיר או קרוב לעיר. אמנם אין המקרא מתישב  
 היטב לפירוש רש"י ורד"ק, כי עיקר חסר מן הספר. והוא מלת לשחות; ועוד כי מי שלג  
 הנמם אינם יפסיק לשתות, והם רע לבריאה. ונראה תרגום יונתן, הא כמיא דלית אפשר  
 דיפסוק מי תלג על חקלי לבנון וכו', ופירושו [באיה תוספות לדבריו] היעזוב שלג לנכון את  
 צור שדי, רוכה לומר היפסוק שלג לנכון הנמם מלרדת על צור שדי הסניב ללבנון? או אם  
 ינתשו [כמו ינטשו בחלף דטלג"ת] מים זרים [מים אחרים] קרים נוזלים, רוכה לומר  
 היפסוק המעיכות להזיל מימיהם קרים נמאמם ממקורם? הלא חק שם להם הבורא שיהא כן  
 מטבע; וישראל שכחו את אלהים, ולא שמרו חקיו ומצותיו, ויקטרו לשוא. כן נראה לי עיקר  
 וכן תרגמתי. (טו) ויכשילום, חסר הנושא, והם כניתי השקר המכשילים אותם על  
 דרכיהם

מכלל יופי

האייז"ל הוא קין מבחון ומצפנים פרי באכל, ונקרא ערער. ולא יראה \* על דרך משל, כאלו  
 לא יראה המטר, והטוב לעץ הוא המטר, וכן ולא יראה כי יבוא מים הוא על דרך משל כאלו  
 לא יראה המום ולא ייבש בעבור המום הנא לעולם כאלו אינו רואה אותו. חררים \* שם בשקל  
 חצרים (ויקרא כ"ה), וענינו, שריכה מרוב הסמימות, מן ועבמי סרה מני חורב (איוב  
 ל'), וסרה כחשתה (יחזקאל כ"ד), נחר מפוח (ירמיהו') \* מלחה \* פירוש ארץ גורה  
 וזממה, שלא תכמיח, כלומר סגורה מן הישוב, וכן: ברית מלח (ויקרא ב'), ברית נגור,  
 וכן (תהלים ק"ז): ארץ פרי למלחה \* (ח) יובל \* פירושו, פלג מים \* ישלח \* ענין  
 התפשטות, לפי שמתפשטים השמים הנה והנה, והוא קרוב לענין השטה \* רענן \* תאר,  
 ענין

# תרגום אשכנזי

פֶּאֶלֶק פֶּעֶרֶלֶעֶסֶט מִיךְ, רֵיכְעֶרֶט רֶעֶם טאַגֶד. זיא [דיא פֶּראָפֶּהעֶטען] האַכען זיא  
 אויף דען אַלטען עכנען וועגען שטרויכעלנד געמאַכט, דאַס זיא נון אויף אוינגעכאַהנ  
 טעם פֶּפֿאַדע וואַנדעלן; [טו] אום איהר לאַנד צור וויסטע, צום געגענשטאַנד  
 דעם אַללגעמיינען שטוינענס צו מאַכען; דאַס יעדער פֶּאַראַיכערנעהענדע שטוינען  
 אונד דען קאַפֿף שיטטעלן וואַלל. [יו] וויא פֶּאַם אַסטווינד וואַללען זיא פֶּאַם פֶּיינדע  
 צערשטרייעט ווערדען; דען ריקקען שטאַטט דעם געוויסטס ווילל איך איהנען אַם  
 אונגליקסטאַג צווענדען. — [יח] אַכער זיא שפּרעכען: לאַסט אונס ווידער  
 ירמיה אַנשלעגע שמידען, דען דאַן געזעטץ ווירד דאך אונטער דען פּריסטערן,  
 בוטער ראַטח אונטער דען וויווען, אונד דאַן וואַרט גאַטטעס אונטער דען פֶּראָפֶּהע  
 טען ניא אונטערגעהן. לאַסט אונס איהן מיט דער צונגע סערטען, אונד אויף אַל  
 לע ויינע רעדען ניכט אַכטען. [יט] אַכטע רוא, אַ עוויגער! אויף מיינע וואַרטע,  
 הערע דאַן טאַכען מיינער ווידערוואַכער! [כ] איוטס בילליג, בעזעס פֶּיר גוטעס

צו

## ב א ו ר

דרכים. שבילי עולם, חסר מלת לעזוב, רוצה לומר הכניאים הכסילים לעזוב שבילי  
 עולם, הם דרכים סלולים שדרכו בהם הראשונים מעולם, ללכת בנתיבות דרך לא סגולה.  
 ודרך המקרא לחסר מלים שיוכנו ענינם מאליהם [רד"ק]. ונקרא חבל מדקדקים הליעוס  
 [עליפסא] ובל' ה"י: וקרא' קר. בכל זה אין דרך המקרא' לחס' מלה אשר הוא עיק' כונ' הכתו',  
 ואשר בלעדויה נעדרה הכונה. (טו) לשום, הם גורמים בדרכיהם הרעים, שאזים ארנס  
 לשמה ולשריקות עולם, כי אחריו אותה, וכל עובר עליה וכו'. (יו) כרוח קדים, כמו  
 רוח קדים שהיא חזקה ומפיצה הקץ, כן אפינס וכו'. ערף ולא פנים, כניכול אראה להם  
 עורף, כלומר אפנה מהם ולא אשמע לתפלתם ביום אידם. (יח) ויאמרו, אלה דברי  
 ירמיה שאמר כנגד האל, אני אוכיחם בדכרדך, והם אומרים איש לרעהו, לכו ונחשבה על  
 ירמיה מחשבות רעות להמיתו, כי לא האבד וכו', מה אנו חסרים אם ימות, הלא לא תאבד  
 בעבור זה התורה, כי אחר הכהנים יודעים אותה וכן יש אמתו חכמים בעלי ענה, וכניאים  
 שיאמרו לכו דברי נבואה [רד"ק]. לכו ונכהו בלשון, שנלשין עליו למלך להמיתו, ולא  
 נקטיב

## מכלל יופי

ענין לחות. בצרת. מענין ועתה לא יבצר מהם (בראשית י"א), מכיעת הגשמים והענר'.  
 לא יראג' בוקף, והוא על דרך ההשאלה. ולא ימיש. פיעל עומד, ענין הסרה. (ט)  
 עקב' שם תאר, ענינו התרמית והערמה. מכל' המ"ס מ"ס היתרון, כי אין דבר מרמה  
 צפה ובידים כמו הלכ. ואנש' ענין כאבוסבר, כמו כאב אנוש (ישעיה י"ו), אנושה מכותיה  
 (מיכה ח'), ויאמר על דרך ההשאלה בכאב הלכ בינון או בדאגה או במחשבה, לפיכך אמר  
 ואנוש הוא, ואמר: חרפה שברה לבי ואנושה (תהלים ס"ט). ולחת. ברו' כפרו' בלא  
 ו', ולמטה גפרשת חנאל בן שלום (ירמיה ל"ב) בהקד, לתת, בלא ו', וכפרי, ברו',  
 והסימן וכל' כדרכו. לשון יחיד כתוב, וקרי לשון רבים, והענין אחד, כי זה דרך כלל,  
 וזה דרך פרט, או הוא גם כן בכתוב לשון רבים, ויו"ד הרבים חסרה מהמכתב (י"א) קרא'  
 הוא העוף הנקרא פירדיץ. דגר. ענין אסיפה וקבוצ, ודומה לתרגום חמרים חמרים (שמות  
 ח'), דגורין דגורין. ובשרש קרא כתב, כי הוא מאסף בני עוף אחד, ורובץ עליהם כאלו  
 הססלו, ועיין שם. [ובשרש קרא, ויש מפרשים על הקורא הזכר, שהוא רובץ על הניביט  
 שילדה הקורא הנקבה, וזהו ולא ילד, כי הוא לא ילד אותם. ואמת הוא כי הקורא זכר מנהגו  
 להיות רובץ על הניבים כמו הנקבה, כמו שאמרו במשנה: קורא זכר רבי אלעזר מחייב ומכמים  
 פוערין

וַיִּכְשְׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם שְׂבוּלֵי שְׂבוּלֵי קְרִי עוֹלָם לְלַכְתָּ נְתִיבוֹת דְרָךְ  
 לֹא סְלוּלָה : (טו) לְשׁוֹם אֶרֶצָם לְשִׁמָּה שְׁרִיקוֹת שְׁרִיקוֹת קְרִי עוֹלָם  
 כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשָּׁם וַיִּנָּד בְּרֹאשׁוֹ : (יו) כְּרוּח־קָדִים אֲפִיצִם לְפָנָי  
 אוֹיֵב עֲרָף וְלֹא־פָנִים אֶרְאֶם בַּיּוֹם אֵיֶדֶם : (יח) וַיֹּאמְרוּ לָכֵן וַנִּחַשְׁבָּה  
 עַל־יְרֵמְיָהוּ מַחְשָׁבוֹת כִּי לֹא־תֵאבֵד הַזֶּה מִכֶּהֱנִן וְעֵצָה מִחֶכְמָם  
 וְדָבָר מִנְּבִיא לָכֵן וַנִּגְבְּהוּ בְּלִישׁוֹן וְאֶל־נִקְשִׁיבָה אֶל־כָּל־דְּבָרָיו :  
 (יט) הַקְּשִׁיבָה יְהוָה אֵלַי וְשִׁמְעֵ לְקוֹל יְרֵבִי : (כ) הַיְשַׁלֵּם הַחֶחֶד

טובה

ר ש י

שכחתי ולשוא יקטרו : שזילי עולם . שזילים המוחקנים אמרו שהם מוכשג  
 כדי ללכת דרך לא סלולה לא כבושה : (טז) שריקות . העובר על חרבות  
 שחאה כבר צבתיים טובות רגיל לשרוק : ישום . יתמה : (יז) עורף ולא  
 פנים . כשיצרהו מפני האויב : חרחס . ולא חושיעם : (יח) ויאמרו לנו  
 וגומר . ירמיה היה קובל על אנשי ענתות ואומר שאומרים כן : תורה מכהן .  
 שעל הכהנים להורות תורה שנאמר וירו משפטך ליעקב (דברים ל"ג) : ודבר  
 מנביא . דברי נבואות : ונכהו בלשון . ונסהדיניה סהדותא דסקר :  
 (כא) והגירס

מכלל יופי

פוטרין , אבל משמעות ההלכה שם נראה , כי הקורא , צין זכר צין נקבה , רוצים על ציני  
 אחרים . [ יטו . כתוב בלא י"ד הרבים , וקרי צו"ד הרבים , וכמוהו : יתנו מריבו עלינו  
 צמחים ירעם ( שמואל ב' ) . נבל . האדם הטפל והפחות נקרא כך , מענין , והעלה נבל  
 ( ירמיה ט' ) . ( יב ) בסא כבוד . חסר כ"ף הדמיון , וכן לב שמח ייטיב גהה ( משלי י"ז ) ,  
 באלו אמר , ככסא כבוד . מרום . הם השמים העליונים , וכן אמר ( ישעיהו ו' ) : יושבעל  
 כסא רם וגשא . מראשון . כלומר מקדם , כמו שכתוב : נכון כסאך מאז ( תהלים ג"ג ) ,  
 כלומר כן מקום מקדשני , ופירושו : כמו שהשמים , שהם כסא ה' , מעידים על מציאתו וכבודו ,  
 כן מקום מקדשנו מורה על השגתנו בבני אדם , לה"ר שמואל צ' תבון ז"ל . ( יג ) סקוה . שם ,  
 ענין הסבר והתחלת , וכן תרגם יונתן : סביר ישראל . וסוריי . יסורי כתיב , כלומר אותם  
 יסוריו סמך , וקרי וסורי , רוצה לומר סורים ממני , והוא תאר , כי יבאו תארי העי"ן פעמים  
 צטרק , כמו ( תהלים ג"ב ) ותצט עיני בשורי , שובי למלחמה ( מיכה ב' ) . ובמכלל כמו  
 וסוריים , ונפלה המ"ם ונשארה הי"ד , כמו , וקרע לו חלוצי ( ירמיה כ"ב ) , שהוא כמו  
 חלוצים , והדומים להם . ונא נפתח בהראות הי"ד , כמו עם כנוי היחיד , ויש לפרש שהי"ד  
 לכנוי , רוצה לומר , סורים ממני , והוא מאמר הכניא בדבר האל , כמו שימצא זה בדברי  
 הכניאים . או יהיה מאמר הכניא על עצמו , כאלו אמר , סורים ממני , רוצה לומר מהדרך  
 הטובה אשר אני איתך זה , וכמוהו , א תבור ממנו ( יחזקאל ) . בארץ יכתבו . לשוב עתה  
 כבהמות לא יהיה נהם חלק נשאר שיכתב בשמים מבני עליה , לה"ר שמואל צ' תבון . ( טז ) לא  
 אצתי . ענין מהירות , כלומר לא דקתי עבשי ולא דאנתי מזה הדבר שאהיה רוצה אחרת ,  
 ויום אנוש לא התאיתי , כי ידעתי כי יום אנוש יהיה לי יום הנבואה , אבל אתה הכרחת אותי  
 יום אנוש . ענין כאב ושבר , ובפירושו , יוכ חוק וכבד . ( יח ) ומשנה שברון . תאר ,  
 והראיה

ירמיה יח

טובה רעה בירכרו שוחה לנפשי זכר ועמדו לפניך לדבר עליהם  
טובה להשיב את חמתה מהם: (כא) לכהן אתה צניחם לרעב והגרם  
על ידי חרב ותהינה נשיהם שכלות ואלמנות ואנשיהם יהיו  
הרגימות בחוריהם כבירחב במלחמה: (כב) השמע זעקה  
מבתיהם בירביא עליהם גדוד פתאם בירכרו שיחה שוחה קרי  
ללכדני ופחים טמנו לרגלי: (כג) ואתה יהוה ידעת ארתכר  
עצתם עלי למות אל הכפר על עינם והטאחם מלפניך אל החמה  
והיו ויהיו קרי מכשלים לפניך בערת אפה עשרה בהם:

יט (א) כה

ר ש י

(כא) והגרים (סורידם ע"י חרב) לשון עיני נגרה (איכה ג') מים המוגרים  
(מיכה ח'): על ידי חרב - על ידי גייסות: ואנשיהם - של האלמנות יהיו  
הרוגי מלחך המות: (כב) כי כרו שוחה - שחשדוהו מאשת איש שנאמר  
(משלי כ"ג) כי שוחה עמוקה זונה: (כג) אל תמחי - אל תהי מהווה ולפי  
שהוא נקבה נכתב יו"ד ואף היא יתרה כיו"ד של ותזי שם (יחזקאל):

יט (א) נקבוק

מכלל יופי

והראיה שהוא בסגול, ואלו היה שם היה ענינו סמוך, והיה נקוד צרי, אבל לפי שהוא סגול  
אינו סמוך, ואם כן הוא תאר, רוצה לומר שברון שני, וכן: ומשנה כסף (בראשית מ"ג):  
כמו וכסף שני, ולא רוצה לומר שנים לבד, אלא שברון אחד שברון כמה פעמים, וכן: ושון  
מול את בני ישראל שנית (יהושע ה'), רוצה לומר פעם אחר פעם עד שיגמר הדבר, וכן,  
כסיל זונה באולתו (משלי כ"ו), עם שונים אל תתערב (שם כ"ד) - (יט) בני עם -  
כתיב חסר ה"א הידיעה, וקרי העם - קחה מוסר - בפתח הקו"ף - (כד) עשוור כה  
כל מלאכה - זה כתיב, וקרי בו, ושניהם נכונים, כי ימצא שנת לשון זכר ולשון נקבה,  
לשון נקבה ברוב, ולשון זכר, כל שומר שנת מחללו (ישעיה כ"ו), עולת שנת בשנתו (במדבר  
כ"ט)

יח (ב) בית היוצר - עושה כלי החומר נקרא יוצר בסתם - (ג) והנהו - כתוב מלה  
אחת, וקרי והנה הוא, והענין אחד - האבנים - כלי היוצר עושה עליו כלי החרס,  
ידוע הוא אבל עושה המלאכה, ובלע"ז סיל"א, ואמרו שהוא כמין שתי רחים, לכך נקרא  
אבנים בלשון שנים - ורבי יונה כתב כי זה הכלי שהוא שנים, והוא כדמות רחים, התחתון  
גדול והעליון קטון ממנו, הם כלי יוצרי חרץ המורס, ובארנות הללו אינו כן - (ד) באשר ישר -  
פועל עבר, כי השי"ן פתוחה - (ז) לנחוש - ענינו העקירה - ולנחוש - ענינו ההריסה.  
(ח) ונחמתי - מבנין כפעל, ועקרו נחמתי, והיתה הסי"ת ראוי להדגש - (י) להטיב  
אוהו - כמו להטיב לו, וכן את מי הגדת מילין (איוב כ"ו), כמו למי - (יא) ועל יושבי -  
כמו ואל יושבי, וכן ותפלל על ה' (שמואל א') כמו אל ה' - אנכי יוצר - בורא ומחדש -  
(יב) גואש - ענין יאיש ידיע, כלומר גואש לבטו מהליך אחר ה', כי אחרי מחשבותי כלך -  
והמלה הזאת יש בה הסתר ענין, ולפי שנמארת בזכר ונקבה ונרבים, נאמר כי המלה

המקותרת

תרגום אשכנזי פה

צו פֿערנעלטען? אונד זיא גראָבען מיר איינע גרובע; אָ געדענקע, וויא איך בעיִ  
 טענר פֿאַר דיר שטאַנד, איהר בעסטעס צורעדען, אום דיינען צאָרן פֿאַן איהנען  
 אָב צו ווענדען. [כא] דרום גיב איהרע זעהנע דעם הונגער פרייז, מעגען זיא  
 פֿאַם שווערר דורכבאַהרט, מעגען איהרע ווייבער קינדערלאָז אונד וויטטווען, איה־  
 רע מעננער פֿאַן דער פעסט וועגנערפֿאַט, אונד איהרע יינגלינגע פֿאַם קריגסשווערט  
 אויפֿגעריבען ווערדען. [כב] וועהגעשרייא ערשאַללע אויס איהרען הייזערן, ווען  
 פֿינדליכע הויפֿען זיא איבערפֿאַללען; דען זיא האָבען איינע גרובע געגראָבען, מיך  
 צו פֿאַנגען, אונד מיינען פֿיסען פֿאַללשטריקקע געלעגט. [כג] דוא, עוויגער!  
 קעננטס איר רע מערדערישע אַנשלעגע ווידער מיך, פֿערצייהע איענען איהרע זינדע  
 גיכט, לעשע איהרע שולד גיכט אויס, לאַם זיא פֿאַר דיינעם אַנגעוויכט פֿאַללען;  
 פֿאַללפֿיהרע עס אַם טאַגעדיינעס צאָרנס!

יט [א] דער

באור

קק"ג אל דנריו. (כא) לכן, יען שהם משלמים דעה תחת טובה, לכן אני ראוי להתפלל  
 עליהם רעה, והגרם, והגר דמם על ידי חרב, כמו נגדה מים, לשון הזלה [רש"י ורד"ק].  
 ויכתן תרגם מלשון מגרה, רונה לומר מתוך אוחסו, וכן תרגמתי. (כג) אל המחוי, כמו  
 אל המחאה, בחילף יו"ד בה"א, והוא מבטין נפעל, ובא כסגול, כמו צור ילדך תשי.  
 [יד"ק]. בעת אפך עשה בהם, במתק תיפדם ותוכיחם.

יט (א) כה

מכלל יופי

האסותרת היא לב רכולל אותם. (יג) שערריח. שם, ענין לכלוך וטנוף. (יד) היעזוב  
 מצור. היעזוב מים מצור, ומענינו תנין חסרונו, ופירושו, היעזוב אדם המים היוצאים מצור  
 טרה. אם ינחשו. כמו אם ינטשו נטי"ת, כי התי"ו והטי"ת ממוצא אחד, ויבאו בענין  
 אחד, כמו טעה ותעה, וכן ונטשתי אתכם ואת העיר (יחזקאל י"ג), כענין ונתשתי בתי"ו,  
 ענין עזיבה והנקה. זרים. פירושו באים ממקום אר ורחוק, כאלו הם זרים אל המקום אשר  
 נוזלים הם. נוזלים. ענין ההגרה, והוא פועל עומד. (טו) ויבשילום. ענין כניפת  
 הדגל כמה שיפיעו בו. שבוליו עולם. כתוב בו"ו, וקרי שבילי בו"ד, והענין אחד, אבל  
 המשקלים אינם אחד, והוא הדרך. ובמכלל, שבילי עולם, לעזוב שבילי עולם, ומענינו  
 תבין חסרונו, וכן ויבשילום, חסר המכשילים, והם נביאי השקר, וכן ויגד ליעקב (ראשית  
 מ"ט), המניד. [ויתכן לפרשו בלי אום חסרון, והמכשילים הם שבילי עולם, כלומר דרכי  
 טבע העולם העליון והתחתון הכשילו אותם בדרכיהם, לחשוב שכל טובתם היתה תלו' בככבים  
 הפועלים בדברים השפלים, ולכן היו עונדים אותם. או טעם שבילי עולם, דרכי הגוים  
 זמנהם לעבוד עבודה זרה, והמה הכשילו את ישראל ללכת בהם.] לא סלולה. ענינו  
 ההרמה וההגבהה, ופירושו שלא הורמו האבנים והמכשולות ממנה. והריק"ם פירש, שמרימין  
 הדרך באבנים שמרימין בה. (טז) שרוקות עולם. כתוב בו"ו וקרי בו"ד, שריקות, רונה  
 לומר שירוק עליהם כל עובר, וזה יהיה לעולם, כלומר זמן רב. ישם ויגיד בראשו. יתמה  
 בלבו ויגיד בראשו כדעם התמה. (יז) אראם ביום אידם. כלומר מי אראם כשיבא יום  
 אדם, כי אפנה אליהם עורף ולא פנים, שהוא הסתרת פנים, והשליכה אחרי גו: (יח)  
 לכו ונחשבו. לשון רוח והזמנה, ולפי שההליכה זרו והישיבה עולה כאמר הרוח בלשון הליכה,  
 וכן לכו ונכהו, בלשון לכו נא ונכחה (ישעיה) א', לכה נא אנככה בשמחה (קהלת ב'),  
 זהדומים להם. [וטעם לכו ונכהו בלשון, פירושו בו, כלשון אותו למלך בדברים רעים, כדי  
 שיזיחם, וכן תרגם וכתן, ונסהידיניהם שהדוחא דשקר. ואפשר לפרש, שסבבו עליו משגבות  
 און



# הרגום אשכנזי

**יט** [א] דער עוויגע שפראך אלוף: קויפע דיר איינע איררדנע פלאשע, נים  
 אייניגע אויס דען עלטעסטען דעם פאלקס אונד דער פרוסטער מיט דיר; [ב]  
 געהע אינס טהאל דעם זאָהנס הנם פאר דאָן טהאר חרסיה, אונד פערקונד:  
 גע דאָזעלכסט דיא ווארטע, דיא איך דיר אויפטרעגע. [ג] שפרוך: הערעט דאָן  
 ווארט גאטטעס, איהר קעניגע פאן יהודה, אונד בירגער ירושלים! זא שפריכט  
 דער עוויגע צבאות, דער גאטטישן ישראל'ס: איך ווערדע אין אונגליק איבער דיוען  
 ארט ברינגען, וואָפאן יעדעס, דער עס הערט, דיא אָהרען קלינגען ווערדען.  
 [ד] ווייל דיא מיך פערלאַססען, פערמעהן גאטטעס דינסט אין דיועם ארט איינגע  
 פיהרט, אַנדערן געטטערן, דיא זיא, איהרע פערטער אונד דיא קעניגע פאן יהודה  
 ניכט קאנגטען, גערייכערט, אונד דען ארט מיט אונשולדיגעס כלוט ערפיללט;  
 [ה] ווייל זיא דעם בעל אַלטערע געבויעט, אונד איהם איהרע זעהנע אונד טעל,  
 טער אַרויף צו בראַנדאָפּפערן געבראַכט האַכען, דינגע, דיא איך ניכט געבאָטען,  
 ניכטס דאָפאן גערעדעט האַכע, אונד זיא מיר ניא אין מיינען זין קאָטטען לאַססען:  
 [ו] דרום שטעהען צייטען בעפאר, שפריכט דער עוויגע, אין דענען דיוער ארט  
 ניכט מעהר הפת, ניכט דאָן טהאל דעם זאָהנס הנם, זאָנדערן דאָן מאַרד;  
 טהאל הייסען ווירד. [ז] אין דיועם ארט ווילל איך דיא ראַטהשלעגע יהודה'ס  
 אונד ירושלים פעראייטעלן, זיא דורכס שווערט איהרער פיינרע אונד אין דיא  
 הענדע איהרער נאכשטעללער פאללען לאַססען, דאָס איהרע לייכען דען פֿענעלן  
 אונד דען טהירען צור שפייזע דינגען. [ח] איך ווילל דיוע שטאַרט צום ענטזעטצען  
 אונד צום שפאָטט מאַכען; ווער פֿאַראיבער געהעט, זאָלל איבער איהרע נידערי  
 לאַגע שטוינען אונד שפאָטטען. [ט] איך ווילל עס דאהין ברינגען, דאָס זיא דאָן  
 פלייש איהרער זעהנע אונד טעכטער, יא דאָס איינער דען אַנדרן אויפֿעססען זאָלל,  
 אין

## באור

**יט** (א) כה. הקאפיטל נכללו הוא תוכחה למלכי יהודה ויושני ירושלים על עבודה זרה  
 שעבדו, והוכיח אותם הכניא נביא בן הנס לפני שער החרסית, ואמר להם תוכחתו  
 במשל בקנק יוצר חרש, אשר שגר לעיניהם, לרמוז על שברון העיר. בקבק, הוא כלי  
 שתחתיו רחב ופיו צר (פלאשע בל"א), ונקרא בקנק על שם הקול הנשמע מן הטפות  
 כשנחקקין מן הנקב הקטן, ועושה נק בק. ויש בקנק של עץ, של זכוכית ושאר מתכות.  
 ושל חרש יוצר חרש, בקנק של חרש מעשה יוצר [רס"י]. ורד"ק פירש, וקנית  
 מיוצר בקנק חרש, וממר במלת יוצר מ"ס הלוקיחה. ומזקני, מוסף על הלך, רובה לומר  
 לך וקח אתך מזקני העם וכו', למען ישועו הכנזאה, ותשגר הנקנק לעיניהם למופת.  
 (ב) גיא בן הנם, בקעת בן הנם, אשר הוא לפני פתח שער ההרסית, והוא שער  
 האשפות הנזכר בנחמיה (ב', י"ג), ונקרא חרסית, לפי שזרקין לשם חרשים הנצברים.  
 אשר ארבר אליך, עתה, והוא מן ואמרה עד והסך נסכים וכו' (פסוק י"ג). (ג)  
 חצלנה אזניו, עכין תנועת הרעשה, והוא מבנין נפעל. וכאמר זה הלשון בלזכיר ונשפתיים,  
 כמו לקול כללשפתי [רד"ק]. ובשמואל א' נאמרה מלה זאת בבנין פועל, הצלילה שתי  
 אזניו. (ד) וינברו, עשו במקום הזה מעשים נכריים, כמו שכתוב: אלהי  
 נכר הארץ, כי לא יסבול המקום ההוא את עבודה זרה. ומלאו, בא הקל תמורת הפיעל.  
 (ה) ובקוחי, ענין ריקות, כמו גוקק הארץ, כלומר לעשה ענתם הכל וריק. ואמר דש"י  
 על

יט (א) כה אמר יהוה הלך וקניתי בקבוק יוצר חרש ומזקני העם ומזקני הכהנים : (ב) ויצאת אל גיא בן הנגס אשר פתח שער החרסות וקראת שם את הדברים אשר אדבר אליה : (ג) ואמרת שמעו דברי יהוה מלכי יהודה וישבי ירושלים כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הגני מביא רעה על המקום הזה אשר כל שמעה חצלנה אזניו : (ד) יען אשר עזבני וינכרו את המקום הזה ויקטרו רבו לאלהים אחרים אשר לא ידעום המה ואבותיהם ומלכי יהודה ומלאו את המקום הזה הם נקיים : (ה) וכנו את דבמות הפעל לשרף את בנייהם באש עלות לפעל אשר לא צייתו ולא דברתי ולא עלתה על לבי : (ו) לכן הגהימים באים באם יהוה ולא יקרא למקום הזה עוד התפת וגיא בן הנגס כי אם גיא ההרבה : (ז) ובקתי את עצת יהודה וירושלם במקום הזה והפלתים בתרב לפני איביהם וכיד מבקשי נפשם ונחתי את גבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ : (ח) ושמת את העיר הזאת לשמה ולשרקה פלעובר עליה ישם וישרק על כל מביתה : (ט) והאכלתים את בשרם ואת בשר בנותיהם

ואיש

החרסית קרי

ר ש י

יט (א) בקבוק כלוחית יוצר חרש : כלומר של יוצר שהיא של חרש : ומזקני העם : הולך עמך ומזקני העם מוסד ועל הלך ומזקני העם עמך : (ב) שער החרסית : שער האשפות ששם זורקין חרסים הנשדדים וכן תירגס יונתן חרע קילקלתח : (ג) תלנה : טינטינ"ר בלע"ז (בלונגען , עיין ש"ח ג' י"ח) לשון מזלתים (ד"ה ח' ט"ו) בלללי שמע (חליס ק') : (ד) וינכרו : עשאוהו נכרי לפני : (ז) ובקתי : ורוקנתי לשון צוקה ומזוקה (נחוס ב') ועל שם בקבוק שהוא מדבר בו לקח לשונו כן : (ט) ונמוק : לשון נרה כנו

זוקה

מכלל יופי

אין , לאבד ממנו השלש מעלות שהיו בו , כי הוא היה כהן חכם ונביא , ועל כן כוועזו לבי ידני לכרות את לשונו , ובוה יאבד כהונתי , כי זה היה בעל מוס , ולא יקשיבו עוד אל כל דברי מדברי העצה ותוכחות כבואיתיו אשר היה מוכיחם ומיעד עליהם רעות בלשונו : (יט) אל כלומר לתפלתו : (כא) וחגורם : כאמר לשון הגרה בתרב מפני הדם הנגר , וכן : יגורו עליה

גים  
[ב]  
ונד  
שד  
דיכט  
דיוען  
דעו  
ינגע  
הודה  
לט  
טע  
טעו  
טעו  
ארט  
ד  
דה'ס  
ין דיא  
ענעלן  
וטצען  
דער  
א דא  
אלל  
יה זרה  
וכחתו  
ח כלי  
טכות  
כות  
וקנית  
לומר  
זופת  
ז שער  
בריס  
(ג)  
זתים  
ז שתי  
אלהי  
יעל  
דש'

ירמיה יט

וְאִישׁ בְּשׂוּרֵי רַעְהוּ יֹאכְלוּ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיקוּ לָהֶם אֵיבֵיהֶם  
וּמִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם : (י) וְשִׁבְרָהּ הַבְּקָבֶקֶב לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים  
אוֹהֶב : (יא) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּכְהֵן  
אֲשֶׁבֵר אֶת־הַגַּיִם הַזֶּה וְאֶת־הָעֵיר הַזֹּאת כִּי־אֲשֶׁר יִשְׁבֹּד אֶת־כְּלֵי  
הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר לֹא־יִוָּכַל לְהִרְפֶּה ה' בְּמִקְוֵי א' עוֹד וּבְתוֹפֵת יִהְיֶה מֵאֵין  
מְקוֹם לְקִבּוּר : (יב) כִּי־אֶעֱשֶׂה לְמָקוֹם הַזֶּה גָּאֵס־יְהוָה וּלְיוֹשְׁבָיו  
וְלָחַת אֶת־הָעֵיר הַזֹּאת כְּחַפֶּת : (יג) וְהָיוּ בְּתֵי יְרוּשָׁלַם וּבְתֵי מִלְכָּם  
יְהוּדָה כְּמָקוֹם הַחַפֶּת הַשָּׁמַיִם לְכָל הַבְּתִיִּים אֲשֶׁר קָטְרוּ עֲלֵי  
גִּגְתֵיהֶם לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּף נִסְכִּים לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים : (יד) וַיֵּבֵא  
יְרֵמְיָהוּ מִתְּחַפֶּת אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה שָׁם לְהִנְבֵּא וַיַּעֲמֵד בְּחִצְרֵי בֵית  
יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם : (טו) כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי  
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מִבֵּי מִבְּיָא קְרוּ אֶל־הָעֵיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ אֵת כָּל־  
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ כִּי הִקְשׂוּ אֶת־עַרְפָם לְבַלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת־

דְּבָרֵי :

כ (א) וישמע

ר ש י

זוקה : (יב) העיר הזאת כחופת : כולה מליחה הרוגים כמו החופת  
שהורגין שם את הילדים למולך :

כ (ב) המהפכת

מכלל יופי

על ידי חרב (תהלים ס"ג) שיחה • כתוב ביו"ד, וקרי ב"ו, שוחה, וענינו כענין קבר  
(כג) אל המחוי' הה"א, למ"ד הפועל, הומרה ביו"ד, ומשפטו, תמחה, כמו צור ילך  
תאי (דברים ל"ג) • וכתב רבי יהודה ורוב שאר המדרקקים, שהוא מן הקל, אף על  
שהמ"ו בסגול, הסגול מקום כרי • והנכון היותו מצנין הפעיל על המכהג לבא סגול בלותיות  
איתן, וכן כתב ר' יעקב בן לעזר, ובא בחירק כמכהג היו"ד • והיו מוכשלים, כתוב, וקרי  
ויהיו, והענין אחד •

יט (א) הלוך • בא המקור במקום צווי • בקבק • משקלו פֶּעֶפֶל, והוא כלי חרש  
זולתו, שפיו נר, ולפיכך נקרא בקבוק, כי כאשר שותה • כי האדם, או שוק  
ממנו עושה בקבוק, ובלשון לעז ויון וישמעאלים שמו : בוקאלי • יוצר חרש • חכר מ"ס  
ופירושו, מיוצר חרש הקנה הבקבוק, כי יש בקבוק מעץ או מוכספית או משאר מתכות • וזכר  
תרגם הפך המלות, שתרגם, דלוע דחסף פחר, ומסרון המ"ס ימנא כמהו : אלחנן בן דודו  
בית לחם (שמואל ב' כ"ג), כמו מבית לחם • ומזקני העם • פירושו, תוליד עמך מזקה  
עם וכן תרגם יונתן : ותדבר עמך מפני שמת' (ב) החרסות • ב"ו כתיב, וקרי ביו"ד  
ונקרא

הרגום אשכנזי

צ

אין דער גאטמה אונד דראנגזאל , דיא איהנען איהרע פיינדע צופיגען ווערדען . [י]  
 וירויף זאללכט דוא דיא פלאשע פאר דען אויגען דער מעננער , דיא מיט דירגע  
 מאנגען זינד , צערברעכען , [יא] אונד זאגען : דער עוויגע צבאוח שפריכט : זא  
 ווילל איך דיזעס פאלק אונד דיזע שטאדט צערברעכען , וויא איין אירדנעס געפעס  
 צערברעכען , וועלכעס נימאנד ווידער גאנץ מאכען קאן . אין תפח זאללען ויא  
 בענראכען ווערדען , ווייל זאנכט קיין פלאטץ צום בעגראכען זיין ווירד . [יב] יא ,  
 זא ווילל איך מיט דיזעס ארט אונד זיינען בעוואפנערן פערפאהרען , שפריכט דער  
 עוויגע , דיא גאנצע שטאדט זאלל תפח גלייך ווערדען . (תפח וואך דער ארט ,  
 ווא פילע מענשען דען אכנעטערן געאפערט וואירדען) [יג] דיא אונריינען  
 דיווער ירושלים אונד דער קעניגע פאן יהודה זאללען תפח גלייך ווערדען , נעם  
 לויך אללע היזער , אויף דערען דעכערן זיא דען היסמעלס העערען גרייכערט ,  
 אונד פרעטרען געטטערן וויין געגאססען האכען . [יד] אלס ירמיה פאן תפח ,  
 וואהין איהן גאטט צור בעקאנטמאכונג דיזער פראפעציייהינגשיקט האטטע , וועג  
 גינג , שטעללטע ער זיך אין דען פארהאף דעס טעמפעלס , אונד שפראך צודעס  
 זעסטמליכען פאלק : [טו] זא שפריכט דער עוויגע צבאוח , דער גאטט ישראל :  
 איך ווילל איבער דיזע שטאדט אונד אללע איהר אנגעהעריגען שטערטע , אללעס  
 אונגליק , וועלכעס איך איבער זיא פעהרענגט האכע , קאטמען לאסען , ווייל  
 ויא זיך מיט הארטנעקיגקייט געווייגערט האכען , מיינע ווארטע אנצוהערען .

כ (א) אלס

ב א ו ר

על סהיה מוכר בנקוב לקח לשונו כן [ראה למעלה י"ט, י"א] . (יא) כאשר ישבור ,  
 אדם , והוא לשון קברה , וכן אם ימרו בנקרים . להרפא , [במילוף הה"א נחל"ק] הוא  
 על נדשאלה , רובה לומר לא יוכל להשלים הכלי הנסגר , וכן וירפאו את מונח ה' ההרוס  
 ובתפח קברו , תפת הוא מקום עבודה זרה , וטמאו יאשיהו . (יב) כחפח , שהורגין סס  
 הולדים למולך , כן תמלא העיר כלה הרונים . (יג) הטמאים , מוכנ על בתי ירושלים וכו' .  
 לכל הבתים , למ"ד לכל הוא פרט , כמו כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה . ורצונו לומר ,  
 אשר אמרתי : והיו בתי ירושלים וכו' , כאמר רק על אותן הבתים אשר קטרו על גנותיהם וכו' .  
 (טו) אלהי ישראל , אף על פי שהם חוטאים לפני ועיבדים עבודה זרה , אלהיהם אנו .  
 כי כלם לא פשעו בי , ומקנת הפושעים ימורו בהם [רד"ק] .

כ (א) וישמע

מכלל יופי

ונקרא כן , לפי שהיה מכוון כנגד זריחת השמש , כמו : האומר לחרס ולא יחרס (איוב ט') .  
 (ג) חצלנה \* מנכין כפעל , ענין תנועת הדעש , טנדמכ"ט נלע"ז , ונאמר זה הלשון  
 בחזו"ס ובשפתים , כמו : לקול נבלו שפתי (חזקיק"ג') . (ד) וינברו \* ענין ההכחשה  
 והזרות , והוא הפוך ההכרה . (ז) ובקתי \* פועל יוצא , ענין ריקות , כמו : נוקק הארץ  
 (שעיה כ"ד) . (ח) ישם \* לדעת ר' יונה שראש חסם , ונבלע הפ"ח הפועל נדגס . ויתכן  
 למירט הוא מחסרי הפ"ח מהי"ד . מבתיה \* חסר יו"ד הרבים מהמכתב . (י) ההלכים  
 אותך . יבא עם המולס בענין עם , ופירושו , עמך . (יא) כאשר ישבר . פירושו , כאשר  
 ישבר אדם , ומענינו תנן חסרובו . וכן : אם ימרו בנקרים (מלכ"ס י"ח) , חורש \*  
 להרפה . שראו רפח , ובכתב נה"א , ובא בדרך הקשאלה , כמו : וירפאו את מונח ה' ההרוס  
 הטמאים

הרגום אשכנזי

כ [א] אלם פשחור דעם פריסטערס אמר ואהן, דער אַבעראויפֿוועהער דעם  
טעמפלעס, דען ירמיה דיוע וואָרטע ווייזאָנען הערטע, [כ] שלוג ער איהן  
שטעללטע איהן אין דען פראַנגער, וועלכער אַם אַבערסטען טהאַר בנימין'ס אויס  
מאָמפלע וואָר. [ג] דעם פֿאַלגענדען טאַגעס, אַלם פשחור דען ירמיה אויס דעם  
פֿראַנגער לאַס לים, דאַ שפראַך ירמיה צו איהם: ניכט פשחור (פֿאַר נע  
מער הערר) זאָנדערן שרעקקען פֿאַן אַל לען זייט ען האַט דין גאַט  
געעננט. [ד] דען, זאָ שפּריכט דער עזינע, איך ווילל דין דיר ועלבסט אונד  
אַללען דיינען פֿריינדען צום שרעקבילדע טאַען. זיא זאַללען דורכ'ס שווערע  
איהרער פֿיינדע פֿאַללען, אונד דיינע אויגען ווערדען עס צוועהן. גאַנץ יהודה ווילל  
איך אין דיא האַנד דעם קעניגס פֿאַן כבל געבען, דאַס ער זיא נאָך כבל אינס עלענע  
פֿיהרע, אונד זיא דאַרט מיט דעם שווערטע הינריכטע. [ה] אַללען רייכטהום  
דיוער שטאַרט, אַללע איהרע מיט מיהע ערוואַרבענע ניטער, איהרע קאַסטבאַר  
קייטען אונד אַללע שעטצע דער קעניגע פֿאַן יהודה ווילל איך איהרען פֿיינדען פֿרען  
געבען, זיא צו פלינדערן אונד נאָך כבל צו פֿיהרען. [ו] אונד דוא, פשחור  
ווירסט מיט אַללען דיינען הויגענאַסען אין דיא געפֿאַנגענשאַפֿט געהן, נאָך כבל  
קאַממען אונד דאַרט שטערבען, דאַרט בענראַכען ווערדען, דוא זאַממט דיינע  
פֿריינדען, דענען דוא ליגע ווייזאָגעסט.

[ז] עוויגער! דוא האַסט מיך איבעררעדט, אונד איך האַבע מיך איבעררעדט  
לאַסען

באור

כ (א) וישמע, כלל הקאפיטל, מן א' עד ז' יספור כי פשחור הכהן את ירמיה על אדות  
נבואתו הקשה, וישימהו על המהפכת, ותוכחת ירמיה לפשחור, ותוצת קשה על ירושלים  
בנבואתו מן המהפכת. מן ז' עד י"ג יקונן ויתרעם ירמיה על מקרותיו, כי בקה לו יה לבנה  
המתכבד רק טורענות, אשר על ידו ירבו צרותיו ואויביו, ויתפלל לראות נקמה ברודפו  
וצרות נבואתו מובטח קיעתה האל לתפלתו, ופתח בשירה ותפלה, מן י"ג עד סוף רוח אמת  
התלכזה את ירמיה, אבדה תקותו, ומתוך גודל הצער פתח לקלל את יומו. פקיד נגיד  
הפקד הגדול, שהוא נגיד על כלם [רד"ק]. (ב) על המהפכת, יש מפרשים שהוא צד  
הסתר. ואבי רד"ק פירש, כלי שהוא עשוי שני ענים, ועשין כנתיס בית בואר ומכניס  
בוארי האסורין [ובל"א שטאַק, האַלואויזון]. ויהיה לפי זה מלת על כמו אל. בשעת  
וכו', הצער קום היה בחלק בנימין, כי בית המקדש היה מקפתו בחלק יהודה ומקפתו בחלק  
בנימין. (ג) לא פשחור, לפי שהוא היה מחזיק עמי כנביא, ואמר כי ה' קרא לו, כ  
אליס יהיה בימי, לכן אמר לי ירמיה, לא פשחור שמך [שהוא לשון אדם גדול וכן אורין, כ  
אר], כי אם מגור יסר ב, הנה לימור לא תהיה בטח כי אם פחד וצרה סביבותך [מדג  
דא"י ורד"ק]. (ד) לשגור לך, כלומר אשר התעברת ובוטסת, זה ירמיה סרדתך בימי צרה,  
ותהיה אתה מגור לעמך ולכל איש בך, וכפלי צחרכ וכו'. (ה) חסן, ענין חזק ותיקף,  
מה האמר והפכות, שהיא מבעת יתקף לאדם בעת צרה, וכן יקראו במקום אחר (ישוקאל  
פ"ו, י"ב) עובין, שהיא גם כן לשון חזק ומבצר [עין רש"י סס]. (ז) פתוחני, הנביא  
צועק חיים מתוך צער, לפי שהכה חיתו פשחור, וכתן חיתו על המהפכת; ואמר: אתה  
אלהים פתית אותי לשליוסף, אשרי שגזלתו וקמלתו בער אנכי לא ידעת דבר, ואפת  
וקייטי